

1994 ÅRS LÄROPLAN
för de Frivilliga Skolformerna, Lpf 94

SÄRSKILDA PROGRAMMÅL
för Gymnasieskolans Nationella Program

KURSPLANER I KÄRNÄMNINGEN
för Gymnasieskolan och
den Gymnasiala Vuxenutbildningen

**ÄR I
TILLHÖR REFERENSBIBLIOTEKET
UTLÅNAS EJ**

UTBILDNINGSDEPARTEMENTET

opplan

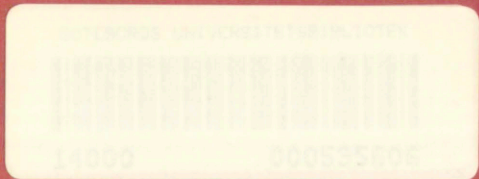
er

Pedagogiska biblioteket

Lärplan
635

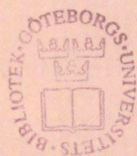
I SKOLANS VÄRDEGRUND OCH UPPGIFTER	7
1.1 Grundläggande värden	7
1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna	8
1.3 Särskilda uppgifter och mål för olika skolformer	9
2 MÅL OCH RIKTLINJER	11
2.1 Kunskaper	11
2.2 Normer och värden	13
2.3 Elevernas ansvar och inflytande	13
2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv	14
2.5 Bedömning och betyg	15
2.6 Rektors ansvar	15
BARN- OCH FRITIDSPROGRAMMET	19
BYGGPROGRAMMET	19
ELPROGRAMMET	20
ENERGIPROGRAMMET	21
ESTETISKA PROGRAMMET	22
FORDONSPROGRAMMET	23
HANDELS- OCH ADMINISTRATIONSPROGRAMMET	24
HANTVERKSPROGRAMMET	24
HOTELL- OCH RESTAURANGPROGRAMMET	25
INDUSTRIPROGRAMMET	26
LIVSMEDELSPROGRAMMET	27
MEDIEPROGRAMMET	28
NATURBRUKSPROGRAMMET	29
NATURVETENSKAPSPROGRAMMET	30
OMVÅRDNADSPROGRAMMET	31
SAMHÄLLSVETENSKAPSPROGRAMMET	32
SVENSKA	35
ENGELSKA	37
SAMHÄLLSKUNSKAP	38
MATEMATIK	40
RELIGIONSKUNSKAP	41
NATURKUNSKAP	43
ESTETISK VERKSAMHET	44
IDROTT OCH HÄLSA	44

1994 ÅRS LÄROPLAN
för de Frivilliga Skolformerna, Lpf 94

SÄRSKILDA PROGRAMMÅL
för Gymnasieskolans Nationella Program

KURSPLANER I KÄRNÄMNINGEN
för Gymnasieskolan och
den Gymnasiala Vuxenutbildningen

FEDAGOGISKA
BIBLIOTEKET

Läroplanen styr

Läroplanen skall styra skolan och innehåller bindande föreskrifter för dess verksamhet. I läroplanen formuleras skolans värdegrund och uppgifter samt anges mål och riktlinjer för verksamheten. Där anges också vem som har ansvar för en viss verksamhet i skolan och vad detta ansvar innebär. Läroplanen uttrycker därmed vilka krav staten ställer på skolan. Läroplanen uttrycker också vilka krav och förväntningar elever kan ha på skolan och vilka krav skolan ställer på eleverna.

1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, ersätter 1970 års läroplan för gymnasieskolan (Lgy 70), 1982 års läroplan för vuxenutbildning (Lvux 82) och för gymnasiesärskolan 1973 års läroplan för särskolan. Läroplanen träder i kraft den 1 juli 1994 och gäller för all utbildning i de frivilliga skolformerna.

Läroplanen utgår från en ansvarsfördelning där staten anger de övergripande målen och riktlinjerna för skolverksamheten och kommunerna och landstingen svarar för genomförandet. För statens skolor för vuxna är staten huvudman.

Läroplanen gäller för frivilliga skolformer

Denna läroplan gäller för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, den kommunala vuxenutbildningen, statens skolor för vuxna och vuxenutbildningen för utvecklingsstörda. Skolans värdegrund och uppgifter är gemensamma för hela det frivilliga skolväsendet, vilket är en av förutsättningarna för samverkan mellan de frivilliga skolformerna. De grundläggande värdena är till stora delar gemensamma för hela skolväsendet, dvs. för såväl de obligatoriska som de frivilliga skolformerna.

De olika frivilliga skolformerna har också delvis skilda uppgifter och förutsättningar. Detta framgår också av läroplanen.

Läroplanen bygger på skollagen

De grundläggande målen för skolväsendet framgår av 1 kap. skollagen (1985:1100). Utbildningen skall inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet.

Utbildningen skall ge eleverna kunskaper och färdigheter. Utbildningen för ungdomar skall, i samarbete med hemmen, främja elevernas harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I utbildningen skall hänsyn tas till elever med särskilda behov.

Vuxna skall ges tillfälle att komplettera sin utbildning. Härigenom skall främst de som erhållit minst utbildning få möjlighet att stärka sin ställning i arbetslivet och i det kulturella och politiska livet.

Skollagen innehåller också bestämmelser om elevers rättigheter och om kommuners och landstings skyldigheter.

Läroplanens utformning

Läroplanens inledande avsnitt behandlar värdegrund och uppgifter som gäller hela den frivilliga skolan. Följande avsnitt behandlar särskilda uppgifter och mål för de olika frivilliga skolformerna. De mål och riktlinjer som därefter följer skall förstås mot denna bakgrund.

Mål och riktlinjer för den frivilliga skolans verksamhet anges för följande områden:

- Kunskaper
- Normer och värden
- Elevernas ansvar och inflytande
- Utbildningsval – arbete och samhällsliv
- Bedömning och betyg
- Rektors ansvar

Målen anger inriktningen på skolans arbete. De är av två slag. Det är dels de mål som skolan skall sträva mot, dels de mål som skolan ansvarar för att alla elever ges möjlighet att nå. Ansvaret för att skolans arbete bedrivs i riktning mot målen åvilar såväl skolhuvudmannen och

rektor som skolans övriga personal. Riktlinjerna är utformade så att ansvarsfördelningen i skolan tydligt framgår.

Programmål och kursplaner kompletterar läroplanen

De särskilda programmålen anger vilka kunskaper skolan skall sträva att ge eleverna under utbildningen i vart och ett av de 16 i nationella programmen i gymnasieskolan samt i förekommande fall den gymnasiala vuxenutbildningen. Programmålen är på så sätt styrande även för arbetet med kursplaner för de frivilliga skolformerna.

Alla ämnen eller ämnesblock består av en eller flera kurser. För varje kurs skall det finnas en kursplan. Kursplanerna anger vilka kunskaper eleverna minst skall ha när de har slutfört utbildningen i respektive kurs. Regeringen fastställer kursplaner för kärnämnen. Skolverket fastställer övriga riksgiltiga kursplaner, dvs. kursplaner i karaktärsämnen. Kursplaner för lokala grenar och lokala kurser fastställs av styrelsen för utbildningen.

I denna skrift finns kursplanerna för de åtta kärnämnen, nämligen för svenska, engelska, samhällskunskap, matematik, religionskunskap, naturkunskap, estetisk verksamhet samt idrott och hälsa. Dessa kursplaner inleds med två avsnitt som behandlar hela ämnets syfte samt karaktär och struktur i gymnasieskolan och i förekommande fall den gymnasiala vuxenutbildningen. Därefter följer målet för kärnämneskursen och vad varje elev skall kunna efter genomgången kurs.

De nya programmålen och kursplanerna träder i kraft den 1 juli 1994. De nya kursplanerna skall tillämpas på den utbildning i gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen som börjar efter den 1 juli 1994.

Timplanen för gymnasieskolans nationella program finns som en bilaga till skollagen. Timplanen anger den minsta garanterade undervisningstiden per ämne eller grupp av ämnen som en elev i gymnasieskolan har rätt till, såvida eleven inte dessförinnan minst har uppfyllt kunskapskraven i kursplanen. För gymnasial vuxenutbildning är denna timplan riktvärde för undervisningens omfattning. Detta innebär att timplanerna för vuxenutbildningen får överskridas eller underskridas beroende på hur mycket undervisning eleverna behöver för att uppfylla kunskapskraven i respektive kursplan.

Betygskriterier och kommentarer

Vid betygssättningen skall lärarna som stöd använda betygskriterier. Dessa fastställs av Skolverket i fråga om riksgiltiga kurser och av styrelsen för skolan i fråga om lokala kurser.

Skolverket kan ge ut kommentarer till t.ex. kursplanerna. Till skillnad från övriga här angivna dokument är kommentarerna inte bindande.

Undervisningsmål

De mål och riktlinjer för utbildningen som anges i skollagen, läroplanen, programmålen samt kursplanerna skall konkretiseras i den lokala planeringen. Av skolplanen, som antas av kommunfullmäktige, skall framgå de åtgärder som kommunen avser att vidta för att uppnå de riksgiltiga målen för skolan.

I den lokala arbetsplanen skall den enskilda skolan ange hur målen skall förverkligas och hur verksamheten skall utformas och organiseras. Där anges således mål för verksamheten som helhet. Lärarna utformar tillsammans med eleverna undervisningsmål. Dessa mål och olika elevgruppers behov och förutsättningar är utgångspunkten för val av arbetssätt.

Internationella överenskommelser

För utbildningen gäller även de internationella deklARATIONER och överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i skolan.

BEATRICE ASK
Skolminister

Pedagogiska biblioteket

REF Eab

Ex 2

1994 ÅRS LÄROPLAN

för de Frivilliga Skolformerna, Lpf 94

*Gymnasieskolan, Gymnasiesärskolan,
Den Kommunala Vuxenutbildningen, Statens Skolor för
Vuxna och Vuxenutbildningen för Utvecklingsstörda.*

I SKOLANS VÄRDEGRUND OCH UPPGIFTER	7
1.1 Grundläggande värden	7
1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna	8
1.3 Särskilda uppgifter och mål för olika skolformer	9
2 MÅL OCH RIKTLINJER	11
2.1 Kunskaper	11
2.2 Normer och värden	13
2.3 Elevernas ansvar och inflytande	13
2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv	14
2.5 Bedömning och betyg	15
2.6 Rektors ansvar	15

Förordning om 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna

utfärdad den 17 februari 1994.

Regeringen föreskriver¹ att den läroplan som framgår av bilagan (1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna) skall gälla för gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen (komvux), statens skolor för vuxna (SSV), gymnasiesärskolan och vuxenutbildningen för utvecklingsstörda (särsvux).

¹ Jfr prop. 1992/93:250, bet. 1993/94:UbU2, rskr. 1993/94:93.

1. Denna förordning skall kungöras i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS).

Förordningen träder i kraft den 1 juli 1994.

2. Genom förordningen upphävs

a) 1970 års läroplan för gymnasieskolan (Lgy 70) sådan den har kungjorts i Skolöverstyrelsens publikationer Aktuellt från Skolöverstyrelsen (ASÖ) och Läroplaner.

b) Förordningen (SKOLFS 1992:4) om ändring i beslutet den 14 maj 1970 om läroplan för gymnasieskolan.

c) Förordningen (Läroplaner 1985:7) om 1982 års läroplan för vuxenutbildning (omtryckt SKOLFS 1992:6).

d) Läroplan för särskolan (Lsä 73).

3. Den upphävda läroplanen för gymnasieskolan skall dock fortfarande tillämpas för undervisning i gymnasieskolan som med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1991:1107) om ändring i skollagen (1985:1100) anordnas i form av linjer och specialkurser i följande delar:

a) kursplaner,

b) timplaner,

c) allmänna bestämmelser till timplanerna.

4. Den upphävda läroplanen för särskolan skall dock fortfarande tillämpas för undervisning i gymnasiesärskolan som med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1993:1478) om ändring i skollagen (1985:1100) anordnas i form av linjer i följande delar:

a) kursplaner,

b) timplaner.

På regeringens vägnar
BEATRICE ASK

Sonja Hjorth
(Utbildningsdepartementet)

1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94)

I SKOLANS VÄRDEGRUND OCH UPPGIFTER

I.1 Grundläggande värden

Det offentliga skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (1985:1100) slår fast att verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och att var och en som verkar inom skolan skall främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö (1 kap. 2 och 9 §§).

Skolan har en viktig uppgift när det gäller att förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan skall gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.

Undervisningen i skolan skall vara icke-konfessionell.

Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.

Förståelse och medmännisklighet

Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen skall i skolan utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Skolan är en social och kulturell mötesplats, som har både möjlighet och skyldighet att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där. Förtrogenhet med Sveriges kultur och historia samt det svenska språket skall befästas genom undervisningen i många av skolans ämnen. En trygg identitet och medvetenhet om det egna kulturarvet stärker förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingsgrunder. Skolan skall bidra till att människor får en identitet som kan relateras till och innefatta inte bara det specifikt svenska utan också det nordiska, det europeiska och ytterst det globala.

Internationella kontakter, utbildningsutbyte med utlandet och praktik i andra länder skall främjas.

Saklighet och allsidighet

Skolan skall vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de framförs. Den skall framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen skall vara saklig och allsidig. Då värderingar redovisas, skall det alltid klart framgå vem det är som står för dem. Alla som verkar i skolan skall dock alltid hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och i denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dem.

En likvärdig utbildning

Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform skall vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 2 och 9 §§).

Normerna för likvärdigheten anges genom de riksgiltiga målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen skall utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser skall fördelas lika. Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Det finns också olika vägar att nå målen. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig göras lika för alla. Skolan har ett särskilt ansvar för elever med olika funktionshinder.

Skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna skall uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt.

Rättigheter och skyldigheter

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värden. Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt deltaga i samhällslivet. Elevernas möjligheter att utöva inflytande på undervisningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har.

1.2 Gemensamma uppgifter för de frivilliga skolformerna

Skolans huvuduppgifter

Huvuduppgiften för de frivilliga skolformerna är att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna skall tillägna sig och utveckla kunskaper. Utbildningen skall främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor, som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslivet. All verksamhet i skolan skall bidra till elevernas allsidiga utveckling.

Skolan har uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället. Skolan skall förmedla sådana mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram som alla i samhället behöver. Eleverna skall också kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna skall träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett alltmer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta. Inom gymnasiesärskolan och särvox skall eleverna tillägna sig ett alltmer undersökande sätt att tänka och arbeta.

Genom studierna skall eleverna skaffa sig en grund för livslångt lärande. Förändringar i arbetslivet, ny teknologi, internationaliseringen och miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. Eleverna skall i skolan få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. Skolan skall utveckla elevernas kommunikativa och sociala kompetens.

Utvecklingen i yrkeslivet innebär bl.a. att det behövs gränsöverskridanden mellan olika yrkesområden och att krav ställs på medvetenhet om såväl egen som andras kompetens. Detta ställer i sin tur krav på skolans arbetsformer och arbetsorganisation.

De etiska perspektiven är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Därför skall undervisningen i olika ämnen behandla detta perspektiv och ge en grund för och främja elevernas förmåga till personliga ställningstaganden.

Miljöperspektiv i undervisningen skall ge eleverna insikter så att de kan dels själva medverka till att hindra skadlig miljöpåverkan, dels skaffa sig ett personligt förhållningssätt till de övergripande och globala miljöfrågorna. Undervisningen bör belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.

Ett internationellt perspektiv i undervisningen är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang, för att skapa internationell solidaritet och för att förbereda eleverna för ett samhälle med allt tätare kontakter över nations- och kulturgränser.

Kunskaper och lärande

Skolans uppdrag att förmedla kunskaper förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden och om hur kunskapsutveckling sker. Olika aspekter på kunskap är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion.

Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Undervisningen får inte ensidigt betona den ena eller den andra kunskapsformen.

Undervisningen skall ge ett historiskt perspektiv, som bl.a. låter eleverna utveckla beredskapen inför framtiden, förståelsen för kunskapers relativitet och förmågan till dynamiskt tänkande.

Elevernas kunskapsutveckling är beroende av om de får möjlighet att se samband. Skolan skall ge eleverna möjligheter att få överblick och sammanhang, vilket fordrar särskild uppmärksamhet i en kursutformad skola. Eleverna skall få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper.

Skolan kan inte själv förmedla alla de kunskaper som eleverna kommer att behöva. Det väsentliga är att skolan skapar de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Därvid skall skolan ta till vara de kunskaper och erfarenheter som finns i det omgivande samhället och som eleverna har från bl.a. arbetslivet. Den värld eleven möter i skolan och det arbete eleven deltar i skall förbereda för livet efter skolan.

Varje elev skall få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Varje elev skall möta respekt för sin person och sitt arbete. Eleverna skall bli medvetna om att nya kunskaper och insikter är förutsättningar för personlig utveckling. Detta skall syfta till att grundlägga en positiv inställning till lärande och att återskapa en sådan inställning hos elever med negativa skolerfarenheter. Skolan skall stärka elevernas tro på sig själva och ge dem framtidstro.

Den enskilda skolans utveckling

Skolan skall sträva efter flexibla lösningar för organisation, kursutbud och arbetsformer. Samarbetet med den obligatoriska skolan och med universitet och högskolor skall utvecklas liksom samverkan mellan de frivilliga skolformerna. Skolan skall eftersträva ett bra samarbete med arbetslivet, vilket är viktigt för all gymnasial utbildning men av avgörande betydelse för den yrkesförberedande utbildningens kvalitet. När det gäller ungdomar skall skolan samverka med hemmen.

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. För att en skola skall utvecklas måste den fortlöpande ifrågasätta sina undervisningsmål och arbetsformer, utvärdera sina resultat och pröva nya metoder.

1.3 Särskilda uppgifter och mål för olika skolformer

UTBILDNING FÖR UNGDOMAR

Uppgifter

Gymnasieskolan skall med den obligatoriska skolan som grund fördjupa och utveckla elevernas kunskaper som förberedelse för yrkesverksamhet och studier vid universitet och högskolor m.m. och som förberedelse för vuxenlivet som samhällsmedborgare och ansvariga för sina egna liv.

Gymnasiesärskolan vänder sig till ungdomar som inte kan gå i gymnasieskolan därför att de är utvecklingsstörda och bygger på den obligatoriska särskolan. Gymnasiesärskolan skall utifrån varje elevs förutsättningar fördjupa och utveckla elevernas kunskaper som en förberedelse för ett meningsfullt vuxenliv i arbete, boende och fritid (1 kap. 5 § skollagen).

Mål

Gymnasieskolan och gymnasiesärskolan syftar till att ungdomar skall genomgå en fullständig gymnasieutbildning. Utbildningen skall inom ramen för den utbildningsväg ungdomarna valt ge var och en en möjlighet till en harmonisk och allsidig utveckling. De skall få en sådan grund för ett livslångt lärande att de har beredskap för den omställning som krävs när betingelser i arbetsliv och samhällsliv förändras.

UTBILDNING FÖR VUXNA

Uppgifter

Vuxenutbildningen i **komvux** och **statens skolor för vuxna** (SSV) skall, med elevernas tidigare utbildning och livserfarenhet som utgångspunkt, fördjupa och utveckla elevernas kunskaper som grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för deltagande i samhällslivet.

Komvux och SSV skall anordna utbildning såväl i enstaka ämnen som för kompetens som svarar mot fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning eller påbyggnadsutbildning.

Särvux, som vänder sig till vuxna utvecklingsstörda, skall – med elevernas tidigare utbildning och erfarenheter som utgångspunkt samt utifrån varje elevs förutsättningar – fördjupa och utveckla elevernas kunskaper som grund för deltagande i samhällsliv och yrkesliv (12 kap. 1 § skollagen).

Särvux skall anordna utbildning såväl för kompetens i enstaka ämnen som för fullständig kompetens motsvarande den som ges i den obligatoriska särskolan och gymnasiesärskolans yrkesutbildning.

Mål

Vuxenutbildningen skall, med utgångspunkt i vad som föreskrivs i 1 kap. 9 § skollagen,

- överbrygga utbildningsklyftorna och därigenom verka för ökad jämlikhet och social rättvisa,
- öka elevernas förmåga att förstå, kritiskt granska och medverka i kulturellt, socialt och politiskt liv och därigenom bidra till det demokratiska samhällets utveckling,
- utbilda vuxna för varierande arbetsuppgifter, medverka till arbetslivets förändring och bidra till full sysselsättning och därigenom främja utveckling och framsteg i samhället och
- tillgodose de vuxnas individuella önskemål om vidgade studie- och utbildningsmöjligheter och ge dem tillfälle att komplettera ungdomsutbildningen.

Vuxna elevers kunskaper skall kompletteras endast i en sådan omfattning att de vid utbildningens slut har kunskaper av samma kvalitet som ungdomarna efter ungdomsutbildningen. Kunskapsmålen är desamma för ungdomar och vuxna, men kursernas innehåll, omfattning och tyngdpunkter behöver inte vara identiska.

2 MÅL OCH RIKTLINJER

Mål att sträva mot anger inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan.

Mål att uppnå uttrycker vad eleverna minst skall ha uppnått när de lämnar skolan. Det är skolans och skolhuvudmannens ansvar att eleverna ges möjlighet att uppnå dessa mål.

2.1 Kunskaper

Mål

Mål att sträva mot

Skolan skall sträva mot att varje elev i **gymnasieskolan, komvux och SSV** samt, så långt det är möjligt, i **gymnasiesärskolan och särvux**

- tillägnar sig goda kunskaper i de kurser som ingår i elevens studieprogram,
- kan använda sina kunskaper som redskap för att
 - formulera och pröva antaganden och lösa problem
 - reflektera över erfarenheter
 - kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden
 - lösa praktiska problem och arbetsuppgifter,
- tror på sin egen förmåga och sina möjligheter att utvecklas,
- utvecklar en insikt om sitt eget sätt att lära och en förmåga att utvärdera sitt eget lärande och
- utvecklar förmågan att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Skolan skall sträva mot att varje elev i **gymnasieskolans nationella och specialutformade program samt den gymnasiala vuxenutbildningen** dessutom

- kan överblicka större kunskapsfält och utvecklar en analytisk förmåga och närmar sig ett alltmer vetenskapligt sätt att arbeta och tänka,
- utvecklar kunskaper för ett föränderligt yrkesliv och för att kunna påverka arbetsliv och samhällsliv,
- ökar sin förmåga att självständigt formulera ståndpunkter grundade på såväl empirisk kunskap och kritisk analys som förnuftsmässiga och etiska överväganden,
- kan använda kunskaper som redskap för att formulera och pröva hypoteser och lösa problem,
- har god insikt i centrala delar av det svenska, nordiska, inklusive det samiska, och västerländska kulturarvet,
- har kunskaper om internationell samverkan och globala samband och
- kan bedöma skeenden ur svenskt, nordiskt, europeiskt och globalt perspektiv.

Skolan skall särskilt sträva mot att varje elev som lämnar **utbildning på individuellt program i gymnasieskolan**

- har en planering för och goda möjligheter till fortsatt utbildning eller förvärvsarbete.

Skolan skall särskilt sträva mot att varje elev i **gymnasiesärskolan och särvux**

- är medveten om sig själv som person och om sina förutsättningar och möjligheter,
- kan kommunicera och behärskar det svenska språket/teckenspråk eller alternativ kommunikation och själv förstår andra,
- kan ge uttryck för erfarenheter, tankar och känslor,
- har insikt i den egna kulturen och känner till och visar förståelse för andra kulturer,
- känner till förutsättningarna för en god miljö och
- känner till grunderna för samhällets lagar och regler samt sina rättigheter och skyldigheter i skolan och samhället.

Mål att uppnå

Det är skolans ansvar att varje elev som har slutfört **ett nationellt eller specialutformat program eller sådant individuellt program som är förenat med yrkesutbildning under anställning, s.k. lärlingsutbildning**, inom gymnasieskolan eller gymnasial vuxenutbildning

- kan uttrycka sig i tal och skrift så väl att elevens språk fungerar i samhälls-, yrkes- och vardagslivet och för fortsatta studier,
- kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje,
- kan använda engelska på ett funktionellt sätt i yrkes- och vardagsliv och för fortsatta studier,
- kan formulera, analysera och lösa matematiska problem av betydelse för yrkes- och vardagsliv,
- har förutsättningar för att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv,
- har förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor och
- kan observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån ett ekonomiskt och ekologiskt perspektiv.

Det är skolans ansvar att varje elev som slutfört utbildning på **gymnasieskolans nationella och specialutformade program** dessutom

- har kunskaper om förutsättningarna för en god hälsa och
- kan hämta stimulans ur estetiskt skapande och kulturella upplevelser.

Varje person som slutfört **utbildning för lärlingar** skall

- ha för branschen godtagbart yrkeskunnande.

Det är skolans ansvar att varje elev som slutfört utbildning på **ett nationellt eller specialformat program i gymnasiesärskolan** har nått så långt i förhållande till de nyss för gymnasieskolan angivna målen, som de individuella förutsättningarna medger.

Regeringen meddelar särskilda föreskrifter om **programmål** för gymnasieskolans olika nationella program, för gymnasiesärskolans olika nationella program, för den grundläggande vuxenutbildningen samt för särvox olika delar.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan skall

- hjälpa elever som har behov av särskilt stöd och
- samverka för att göra skolan till en god miljö för lärande.

Läraren skall

- utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära,
- organisera arbetet så att eleven
 - utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga
 - upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt
 - får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling
 - successivt får fler och större självständiga uppgifter och ökat eget ansvar,
- i undervisningen skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- tydliggöra vilka värderingar och perspektiv kunskaperna vilar på och låta eleven ta ställning till hur kunskaper kan användas,
- se till att undervisningen till innehåll och uppläggning speglar både manliga och kvinnliga perspektiv,
- stimulera, handleda och stödja eleven och ge särskilt stöd till elever med svårigheter,
- samverka med andra lärare i arbetet på att nå utbildningsmålen,
- i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- se till att eleverna tillägnar sig bok- och bibliotekskunskap och
- i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och den pedagogiska forskningen.

2.2 Normer och värden

Skolan skall aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Mål att sträva mot

Skolan skall sträva mot att varje elev

- vidareutvecklar sin förmåga att göra medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper och personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde och integritet,
- inte accepterar att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att bistå människor,
- förstår och respekterar andra folk och kulturer,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen och
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan skall

- medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen,
- i arbetet med eleverna verka för solidaritet med eftersatta grupper både i och utanför vårt land och
- aktivt motverka trakasserier mot och förtryck av individer och grupper.

Läraren skall

- klargöra det svenska samhällets grundläggande värden och med eleverna diskutera konflikter mellan dessa värden och faktisk verklighet,
- öppet redovisa och tillsammans med eleverna analysera olika värderingar, uppfattningar och problemställningar samt konsekvenserna av dessa,
- klargöra skolans normer och hur dessa är en grund för arbetet samt tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen och
- visa respekt för den enskilda eleven och i det vardagliga arbetet ha ett demokratiskt förhållningssätt.

2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De demokratiska principerna att kunna påverka, vara delaktig och ta ansvar skall omfatta alla elever. Elevernas ansvar för att planera och genomföra sina studier samt deras inflytande på såväl innehåll som former skall vara viktiga principer i utbildningen. Enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer (1 kap. 2 och 9 §§).

Mål att sträva mot

Skolan skall sträva mot att varje elev

- tar personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö,
- aktivt utövar inflytande över sin utbildning,
- utifrån kunskap om demokratis principer vidareutvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- utvecklar sin vilja att aktivt bidra till en fördjupad demokrati i arbetsliv och samhällsliv och
- stärker sin tilltro till den egna förmågan att själv och tillsammans med andra ta initiativ, ta ansvar och påverka sina villkor.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan skall

- gemensamt med eleverna ta ansvar för den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.

Läraren skall

- utgå från att eleverna kan och vill ta personligt ansvar för sin inläring och sitt arbete i skolan,
- se till att alla elever, oavsett kön och social och kulturell bakgrund, får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen,
- uppmuntra sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det,
- planera undervisningen tillsammans med eleverna,
- låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer och
- tillsammans med eleverna utvärdera undervisningen.

2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

De frivilliga skolformerna skall nära samverka med den obligatoriska skolan, med arbetslivet, med universiteten och högskolorna och med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna skall få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser på den utbildning eleven går, vidare studier eller yrkesverksamhet. Det är särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om den yrkesförberedande utbildningen.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolorna och deras elever.

Mål att sträva mot

Skolan skall sträva mot att varje elev

- utvecklar sin självkänedom och sin förmåga till individuell studieplanering,
- medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter och kunskaper samt aktuell information,
- ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha,
- får kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde, samt om möjligheter till utbildning, praktik m.m. i Sverige och andra länder och
- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv och ökad internationell samverkan. Eleven skall därmed förstå behovet av personlig utveckling i yrket.

Riktlinjer

Personalen skall, efter en av rektor gjord arbetsfördelning,

- bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke,
- informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och därvid motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på kön och på social eller kulturell bakgrund,
- i informationen och vägledningen utnyttja de kunskaper som finns hos eleverna, hos skolans personal och i samhället utanför skolan,
- i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter från arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- utveckla kontakter med universitet och högskolor samt med handledare och andra inom arbetslivet som kan bidra till att målen för undervisningen nås,

- i utbildningen utnyttja kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv och
- bidra till att presumtiva elever får information om skolans utbildningar.

2.5 Bedömning och betyg

Betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras i betygskriterier.

Mål att sträva mot

Skolan skall sträva mot att varje elev

- tar ansvar för sitt lärande och sina studieresultat och
- kan bedöma sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven i kursplanerna.

Riktlinjer

Läraren skall

- fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna,
- i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan samverka med hemmen och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling och
- redovisa för eleverna på vilka grunder betygssättning sker.

Läraren skall vid betygssättningen

- utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen,
- beakta även sådana kunskaper som en elev tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen,
- beakta såväl muntliga som skriftliga bevis på kunskaper och
- göra en allsidig bedömning av kunskaperna och därvid beakta hela kursen.

2.6 Rektors ansvar

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de riksgiltiga målen. Rektorn ansvarar för att lokal arbetsplan upprättas samt för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de riksgiltiga målen, målen i skolplanen och den lokala arbetsplanen. Rektorn har ansvar för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och så att återvändsgränder i studiegången undviks,
- undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar,
- arbetsmiljön i skolan utformas så att eleverna får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra hjälpmedel för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, bl.a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel,
- undervisning, elevvårds- och syoverksamhet utformas så att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får detta,
- eleverna får information inför studiernas början, får en väl utformad introduktion i studierna och i ämnet/kursen och får stöd att formulera mål för sina studier,
- varje elev i dialog med skolan gör upp en individuell studieplan och reviderar den vid olika tillfällen under utbildningen,
- alla former av trakasserier och mobbning bland elever och anställda motverkas,

- lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt skall kunna utföra sina uppgifter,
- det kommer till stånd samverkan mellan lärare i olika kurser så att eleverna får ett sammanhang i sina studier,
- samverkan med universiteten och högskolorna samt arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt en förberedelse för yrkesverksamhet och fortsatt utbildning,
- den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av fortsatt utbildning och yrke,
- stimulera till internationella kontakter, samverkan och utbyten i utbildningen och
- skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.

Rektor har när det gäller **gymnasieskolan och gymnasiesärskolan** ett särskilt ansvar för att

- föräldrar får insyn i elevernas skolgång,
- skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen skall bidra, samordnas så att de utgör en helhet för eleven och
- eleverna får kunskaper om sex och samlevnad, trafikfrågor samt riskerna med tobak, alkohol, narkotika och andra droger.

Rektor har när det gäller **gymnasiesärskolan** dessutom ett ansvar för att

- varje elev ges stöd vid arbetsplatsförlagd utbildning och senare vid utslussning till arbetslivet.

Rektor har när det gäller **komvux, SSV och särvux** ett särskilt ansvar för att

- utbildningen erbjuds på ett sådant sätt att vuxna kan studera på fritid, deltid eller heltid efter individuella behov och önskemål,
- utbildningen organiseras så att elever kan börja på en nivå i respektive ämne som bestäms av deras förkunskaper och avsluta den efter de studier som svarar mot den enskildes behov och
- vuxna med kort eller bristfällig utbildning får stöd i att påbörja och genomföra utbildning.

SÄRSKILDA PROGRAMMÅL

för Gymnasieskolans Nationella Program

BARN- OCH FRITIDSPROGRAMMET	19
BYGGPROGRAMMET	19
ELPROGRAMMET	20
ENERGIPROGRAMMET	21
ESTETISKA PROGRAMMET	22
FORDONSPROGRAMMET	23
HANDELS- OCH ADMINISTRATIONS- PROGRAMMET	24
HANTVERKSPROGRAMMET	24
HOTELL- OCH RESTAURANG- PROGRAMMET	25
INDUSTRIPROGRAMMET	26
LIVSMEDELSPROGRAMMET	27
MEDIEPROGRAMMET	28
NATURBRUKSPROGRAMMET	29
NATURVETENSKAPSPROGRAMMET	30
OMVÅRDNADSPROGRAMMET	31
SAMHÄLLSVETENSKAPSPROGRAMMET	32

**Förordning om särskilda program mål för
gymnasieskolans nationella program**

1994-04-14

Regeringen föreskriver följande.

1 § För gymnasieskolans nationella program skall gälla de särskilda program mål som framgår av bilagan till denna förordning. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella och specialutformade program som anges i förordningen (SKOLFS 1994:2) om 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna.

Denna förordning skall kungöras i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS).

Förordningen träder i kraft den 1 juli 1994.

Genom förordningen upphävs förordningen (SKOLFS 1992:5) om program mål för gymnasieskolans nationella program.

På regeringens vägnar
BEATRICE ASK

Sonja Hjorth
(Utbildningsdepartementet)

BARN- OCH FRITIDSPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Barn- och fritidsprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper för verksamheter inom barnomsorg och kultur- och fritidsverksamheter för människor i alla åldrar. Genom specialisering i form av valbara kurser skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av dessa områden.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- förstår förutsättningarna för olika verksamheter inom barn- och fritidsområdet,
- kan utveckla ett pedagogiskt ledarskap utifrån insikter om hur man bemöter människor med olika bakgrund och inspirerar dem till lek, eget skapande och andra kulturella aktiviteter,
- förstår hur olika pedagogiska förhållningssätt påverkar verksamhetens innehåll och form,
- har en utvecklad förståelse för samspelet mellan människan och hennes omvärld.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- har genom praktisk erfarenhet insikt om behovet och värdet av olika fritidsaktiviteter,
- kan stimulera till, organisera och delta i olika former av barn- och fritidsverksamhet,
- kan tillsammans med andra planera, leda, utveckla och utvärdera barn- och fritidsverksamhet utifrån ett pedagogiskt synsätt,
- kan arbeta med problem- och konfliktlösningar,
- har förmåga att lägga individuella, sociala, kulturella, hälsopedagogiska och ekologiska perspektiv samt jämställdhetsaspekter på sitt arbete,
- har kunskaper som behövs för att utveckla verksamhetsformerna för människor med behov av särskilt stöd,
- kan sköta anläggningar och hantera utrustning som förekommer inom någon sektor av barn- och fritidsområdet,
- kan diskutera och ta ställning till problem inom omsorgs- och fritidsverksamhet med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har erfarenhet av att använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

BYGGPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Byggprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom områdena hus och anläggning, byggnadsplåt samt måleri. Genom val av yrkesprofilering skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av dessa områden. Byggprogrammet har tre nationella grenar: Byggnadsplåt, Hus och anläggning samt Måleri.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan självständigt och i arbetslag utföra vanligt förekommande arbeten inom det yrkesområde de valt och därvid använda olika tekniker och arbetsmetoder,
- kan utföra arbetet med kvalitet och ansvarskänsla och med insikt om vad gott yrkesmannaskap kräver.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- har en helhetssyn på sitt yrkesområde, så att de kan utveckla, planera och bereda arbetet samt välja material, metoder, verktyg och utrustning,
- har en grundläggande kännedom om material, metoder och tekniker inom andra byggyrken,
- kan hämta, läsa och tolka information från ritningar, instruktioner, förteckningar och beställningar,
- kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- kan ta ansvar både för sig själva och för övriga medarbetare på arbetsplatsen,
- har insikt i byggandets och anläggningsverksamhetens kulturhistoriska och samhällsekonomiska betydelse,
- kan diskutera och ta ställning till problem inom sitt yrkesområde med hänsyn till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har kunskaper om sådana företagsekonomiska principer och begrepp som är relevanta för företag i branschen,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

ELPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Elprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom det eltekniska området, innefattande installation, automation och elektronik. Genom specialisering skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av dessa områden. Elprogrammet har tre nationella grenar: Automation, Elektronik samt Installation.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan – med beaktande av säkerhetsmässiga förutsättningar – utföra installationer, idriftsättning och felsökning av eltekniska system med insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver,
- har kunskap om grundläggande naturvetenskapliga teorier och modeller samt viktiga tekniska uppfinningar av betydelse för det eltekniska området.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan utföra beräkningar och välja rätt material till ett bestämt användningsområde,
- har utvecklat sin förmåga att hämta, tolka och använda uppgifter från scheman, ritningsunderlag, instruktioner och manualer samt dokumentera egna arbeten,

- kan utföra service och underhållsarbeten av system och utrustningar inom valt yrkesområde,
- kan använda mätutrustningar, tolka mätresultat, bedöma och åtgärda eventuella fel,
- kan välja, använda och vårda verktyg, material samt el-, styr- och elektronikutrustning enligt gällande föreskrifter inom valt yrkesområde,
- kan använda datorer som ett verktyg för studier och har goda kunskaper i den datorteknik som är relevant för yrkesområdet,
- kan diskutera och ta ställning till problem inom valt yrkesområde med hänsyn till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har kunskaper om sådana företagsekonomiska principer och begrepp som är relevanta för företag i branschen,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för yrkesområdet beaktas.

ENERGIPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Energiprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper för installation, drift och underhåll av energisystem inom områdena energi, fartygsteknik och VVS. Genom specialisering skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av dessa eller närliggande områden, exempelvis fastighetsunderhåll eller kyl- och värmepumpsteknik. Energiprogrammet har tre nationella grenar: Energi, Fartygsteknik samt VVS.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan självständigt och i arbetslag utföra arbete inom energitekniska anläggningar och därvid beakta ekonomiska och säkerhetsmässiga förutsättningar samt ha insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver,
- har insikt i energiförsörjning i såväl dagens som framtidens system.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan utföra installationer, idriftsättning och felsökning samt drift- och underhållsarbeten med tyngdpunkt på valt yrkesområde,
- kan utföra tillståndskontroll i tekniska system,
- kan förstå innebörden av datakvalitet och mätnoggrannhet och som en följd av detta kunna inse begränsningar hos mät- och analysutrustning,
- kan förstå uppbyggnad och funktion av processer och system inom energiområdet samt bakomliggande grundläggande naturvetenskapliga teorier och samband,
- förstår betydelsen av en effektiv energianvändning,
- kan hämta, tolka och använda uppgifter ur ritningar, manualer och annan teknisk dokumentation,
- kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- har kunskap om energiförsörjning, energihushållning och energiomvandlingar i ett samhällsperspektiv och därmed insikter i fråga om resurshushållning och miljö,

- kan diskutera och ta ställning till problem inom energiområdet med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har kunskap om sådana företagsekonomiska principer och begrepp som är relevanta för företag i branschen,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för yrkesområdet beaktas.

ESTETISKA PROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Estetiska programmet skall ge eleverna vana att möta, uppleva och analysera uttryck inom olika konstarter. De skall få möjlighet att allsidigt utveckla sin förmåga till skapande, inlevelse och uttryck. Eleverna skall få en orienterande utbildning inom dans och teater, konst och formgivning samt musik och få möjlighet till grundläggande utbildning och specialisering eller fördjupning inom något av dessa områden. Utbildningen inom programmet skall ge en grund för fortsatta studier, såväl inom som utom det estetiska området. Estetiska programmet har tre nationella grenar: Dans och teater, Konst och formgivning samt Musik.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- har inblick i, förståelse för och erfarenhet av flera olika konstnärliga uttrycksformer samt har erfarenhet av gränsöverskridande samarbete inom dans och teater, konst och formgivning samt musik,
- har utvecklat vetgirighet, fantasi, kreativitet, engagemang, initiativförmåga och kritiskt tänkande samt förmåga att omsätta teori i praktisk verksamhet,
- är beredda att använda sina kunskaper och färdigheter inom det estetiska området under förändrade förutsättningar för kulturlivet.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- har kunskaper om historiska och kulturella förhållanden i Sverige och andra länder samt har ett historiskt perspektiv på de estetiska idéernas, konstarternas och konstutövarnas villkor och betydelse i samhället, såväl i Sverige som i andra länder,
- har kännedom om samtida nationella och internationella strömningar och konstuttryck med betoning på det egna verksamhetsområdet,
- kan analysera och tolka konstnärliga uttryck och använda vald konstnärlig uttrycksform för kommunikation och påverkan,
- har sådana kunskaper och färdigheter inom olika verksamheter att en idé kan omsättas till ett konstnärligt uttryck och möjligheter till eget skapande tas tillvara,
- har förmåga att uttrycka sig ledigt och korrekt på engelska i tal och skrift samt att tillgodogöra sig sakprosa, skönlitteratur och övriga kulturyttringar, så att språket kan användas på ett allsidigt sätt i både yrkesliv och högre studier,
- är orienterade om principer för ekonomi, produktion, information och marknadsföring inom det estetiska området,

- kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- kan diskutera och ta ställning till problem med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi och miljö,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö och insikt om arbetsorganisationens betydelse samt kan arbeta på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

FORDONSPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Fordonsprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom områdena karosseri, fordonsteknik, transport, anläggningsmaskiner och flygteknik. Genom specialisering skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av dessa områden. Fordonsprogrammet har fyra nationella grenar: Flygteknik, Karosseri, Fordonsteknik samt Transport.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan tillämpa grundläggande tekniker och arbetsmetoder inom det yrkesområde de valt och i samband därmed välja och använda rätt slag av mätinstrument, verktyg, maskiner, hjälpmedel och skyddsutrustning för arbetet,
- kan självständigt och i arbetslag utföra arbetsuppgifter inom yrkesområdet med insikt om vad gott yrkesmannaskap kräver.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- känner till grundläggande naturvetenskapliga teorier och modeller samt viktiga tekniska uppfinningar av betydelse för fordonsområdet,
- kan hämta, tolka och använda uppgifter från ritningar, scheman, arbetsinstruktioner, verkstadshandböcker och manualer – i erforderlig utsträckning på engelska – samt kan utföra de beräkningar som fordras,
- kan diskutera och ta ställning till problem inom sitt yrkesområde med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, trafiksäkerhet och miljö,
- har insikt om underhållsarbetets ekonomiska betydelse för ett fordons livslängd,
- kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- har kunskaper om sådana företagsekonomiska principer och begrepp som är relevanta för företag i branschen,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser beaktas som gäller för respektive yrkesområde.

HANDELS- OCH ADMINISTRATIONSPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Handels- och administrationsprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper för kommersiella och administrativa arbetsuppgifter inom företag och förvaltning. Genom specialisering i form av valbara kurser skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av dessa områden.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- förstår och kan utföra administrativa och kommersiella arbetsuppgifter med insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver,
- kan utföra arbetsuppgifter självständigt och i arbetslag och agera på ett serviceinriktat sätt.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- har kunskap om företagandets grundläggande villkor och inser betydelsen av en affärsidé,
- känner till verksamhet, organisation och funktioner inom företag och förvaltningar av olika slag,
- förstår ekonomiska sammanhang och kan tillämpa ekonomiska principer och begrepp inom yrkesområdet,
- kan utföra arbetsuppgifter i samband med inköp och försäljning av varor och tjänster inom olika branscher och verksamheter,
- är väl förtrogna med att använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- kan söka, bearbeta och ge information med hjälp av olika medier,
- kan diskutera och ta ställning till problem inom verksamhetsområdet med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har fördjupade kunskaper inom något yrkesområde, exempelvis försäljning, transport och expedition eller turism,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för yrkesområdet beaktas.

HANTVERKSPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Hantverksprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom hantverksområdet, innefattande en bred kunskap om teknik, verktyg, material, färg- och formspråk. Genom specialisering i form av valbara kurser skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom ett hantverk.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan utföra ett hantverk och därvid använda material och tekniker som är relevanta i nyproduktion och reparation samt utföra arbetet med kvalitet och ansvarskänsla och med insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver,
- har haft tillfälle att pröva andra hantverksområden än det de själva valt att specialisera sig i.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- har sådana kunskaper att de behärskar nödvändiga hantverksprocesser samt kan ta hänsyn till tekniska, miljömässiga, estetiska, historiska och ekonomiska aspekter vid materialhantering och utformning av produkter,
- kan diskutera problem inom det hantverksområde de valt, arbeta serviceinriktat samt kan välja mellan olika förfaringsätt och föreslå lösningar vad avser formgivning, färgsättning och materialval samt ekonomi, säkerhet och miljö,
- kan läsa och förstå uppgifter från ritningar, mönster och modeller, göra nödvändiga mätningar samt tolka och använda manualer och bestämmelser på området,
- har kunskap om olika nutida och historiska metoder, material och formspråk inom hantverksområdet och insikt i hantverkets kulturhistoriska och estetiska värde samt dess betydelse för samhällsekonomin,
- har erfarenhet av att använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- har sådana grundläggande kunskaper i företagsekonomi, marknadsföring och lagstiftning som är relevanta för mindre företag,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

HOTELL- OCH RESTAURANGPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Hotell- och restaurangprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom programområdet, innefattande hotell, restaurang och storhushåll. Genom specialisering skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av dessa områden. Hotell- och restaurangprogrammet har tre nationella grenar: Hotell, Restaurang och Storhushåll.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan tillämpa olika metoder för produktion, tjänster och service i god samverkan mellan arbetsplatsens olika avdelningar och utföra arbetet på ett ekonomiskt, serviceinriktat, kreativt och flexibelt sätt,
- kan informera om produkter och tjänster samt på ett marknadsinriktat sätt sälja dem,
- kan arbeta självständigt och i arbetslag enligt olika organisationsmodeller och utföra arbetet på ett välorganiserat sätt och med insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan hantera maskiner och övrig utrustning i samband med produktion och service och tillämpa sådana arbetsmetoder att god produktkvalitet uppnås,
- kan tillämpa olika arbetsmetoder för att åstadkomma goda hygieniska förhållanden vid livsmedelshandling och lokalvård,
- kan inhämta, tolka och tillämpa uppgifter ur arbetsscheman, instruktioner och receptur,
- kan tolka och tillämpa de föreskrifter som gäller för yrkesområdet,
- har förståelse för hotell- och restaurangområdets kulturhistoriska och samhällsekonomiska betydelse,
- kan diskutera och ta ställning till problem inom valt yrkesområde med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- kan utföra beräkningar inom respektive område samt tillämpa rutiner för kassatjänst, upphandling och inköp,
- har sådana kunskaper i företagsekonomi, marknadsföring och lagstiftning som är relevanta inom branschen,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

INDUSTRIPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Industriprogrammet skall ge eleverna grundläggande kunskaper inom industriell produktion, innefattande industri, process, textil och konfektion, trä samt tryckning. Genom specialisering skall eleverna få en kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven för produktionsarbete inom något av dessa områden. Industriprogrammet har fyra nationella grenar: Industri, Process, Textil och konfektion samt Trä.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan på ett rationellt sätt använda de verktyg, maskiner och utrustningar som är nödvändiga för tillverkning inom deras yrkesområde,
- kan utföra arbetet med kvalitet och ansvarskänsla och med insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- har möjlighet att förstå de grundläggande naturvetenskapliga teorier och modeller samt viktiga tekniska uppfinningar som är av betydelse för industriområdet,
- förstår betydelsen av produktionstekniska faktorer,
- har förmåga att bedöma och utföra kvalitetsmätningar och ta ansvar för att deras eget arbete uppfyller kraven på kvalitet,

- kan använda och påverka utrustning för styrning och reglering av tillverkningsprocesser samt kan utföra tillståndskontroller och underhållsarbete i maskiner och utrustningar,
- kan tolka och använda uppgifter från teknisk dokumentation och utföra produktionstekniska beräkningar,
- kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- är medvetna om produktionstekniska faktorer och inverkan på resursanvändning och produktionsekonomi samt kan utveckla den kunskap om processen och arbetsorganisationen som behövs för att kunna påverka och delta i produktionsplanering och beredning,
- har utvecklat sin förmåga att diskutera och ta ställning till problem inom sitt yrkesområde med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har kunskaper om sådana företagsekonomiska principer och begrepp som är relevanta för företag i branschen,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

LIVSMEDELSPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Livsmedelsprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper för arbete inom bageri- och konditoribranschen alternativt kött- och charkuteribranschen samt för arbete i dagligvaruhandeln inom dessa områden. Genom specialisering skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av dessa områden. Livsmedelsprogrammet har två nationella grenar: Bageri och konditori samt Kött och charkuteri.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan tillämpa grundläggande tillverkningsmetoder och använda verktyg och maskinutrustning, som är nödvändiga för tillverkningen, samt vara medvetna om betydelsen av att utföra ett kvalitetsmässigt gott arbete,
- kan arbeta både självständigt och i arbetslag på ett välorganiserat sätt och med insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver,
- kan utföra arbetet på ett kreativt, flexibelt och serviceinriktat sätt.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- har insikt i ekonomiska principer vid råvaru- och materialhantering och betydelsen av olika produktionstekniska faktorer samt förmåga att utföra produktionstekniska beräkningar,
- kan hämta, tolka och använda uppgifter från recept och instruktioner,
- har insikter i livsmedlens och livsmedelshanteringens kulturhistoriska värde samt samhälls-ekonomiska och miljömässiga betydelse,
- kan tillämpa metoder och vidta åtgärder för att åstadkomma goda hygieniska förhållanden vid produktion och hantering av livsmedel,
- kan använda metoder och teknik för paketering och märkning av livsmedel och att därvid följa gällande bestämmelser,

- har kunskaper om råvarornas uppbyggnad, egenskaper och användningsområden och förmåga att utföra livsmedelsanalys och livsmedelskontroll,
- kan diskutera och ta ställning till problem inom valt yrkesområde med hänsyn till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har kunskaper om sådana företagsekonomiska principer och begrepp som är relevanta för företag i branschen,
- har erfarenhet av att använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

MEDIEPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Medieprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkesutbildning inom medieområdet, innefattande information och reklam samt tryckmedier, dvs. en förberedelse för yrkesverksamhet med inriktning mot områden där man arbetar med text, bild och ljud. Genom specialisering skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven eller en förberedande yrkesutbildning inom något av dessa områden.

Medieprogrammet har två nationella grenar: Information och reklam samt Tryckmedier.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan utföra arbetsuppgifter inom medie- och kommunikationsområdet med kvalitet och ansvarskänsla och med insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver,
- känner till produktionsprocessens olika led och på ett effektivt och kreativt sätt kan omsätta egna och andras idéer och beskrivningar till rationella produkter.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- är tränade i att med mediernas uttrycksformer gestalta budskap och dokumentera företeelser och skeenden,
- har den kunskap som krävs för att välja medium med hänsyn till målgruppen, budskapets karaktär och de ekonomiska förutsättningarna samt att välja material och utrustning för genomförandet,
- kan motivera sitt val utifrån kvalitet, estetiskt utförande, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- förstår sambandet mellan de olika leden i produktionsprocessen och kraven på kvalitet i vart och ett av leden samt kan genomföra produktionstekniska beräkningar,
- kan framställa produkter inom medie- och kommunikationsområdet såväl manuellt som med hjälp av datorer och annan modern produktionsutrustning,
- har förmåga att kritiskt granska värderingar och attityder som finns i mediernas budskap samt att utveckla och använda sitt verbala och visuella språk som redskap i yrket,
- har kunskap om sådana grundläggande företagsekonomiska principer och begrepp som är relevanta för företag i branschen,

- har fördjupade kunskaper inom något delområde, såsom rörlig bild, ljudmedier, utställningsproduktion eller inom det grafiska området,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö och insikt om arbetsorganisationens betydelse samt har förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

NATURBRUKSPROGRAMMET

Syfte

Utbildningen inom Naturbruksprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom naturbruksområdet som helhet, innefattande jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, fiske och vattenbruk, djurvård, hästhållning, miljövärd och bioenergi. Genom specialisering i form av valbara kurser skall eleverna få den kompetens som motsvarar grundläggande yrkeskrav inom något av dessa områden.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan utföra aktuella arbetsuppgifter inom naturbruksområdet och på ett rationellt sätt använda maskiner och övrig utrustning,
- kan arbeta självständigt och i arbetslag enligt olika organisationsmodeller och utföra arbetet på ett välorganiserat sätt och med insikt i vad gott yrkesmannaskap kräver,
- har förståelse för sambandet mellan biologiska, ekologiska och tekniska processer samt deras tillämpningar.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- har de grundläggande kunskaper som behövs för att utveckla produkter, marknader och företag inom naturbruksområdet,
- har sådana kunskaper i företagsekonomi som ger insikt i grundläggande villkor för ekonomi och arbete inom naturbruksnäringarna,
- kan inhämta, tolka och tillämpa de föreskrifter och instruktioner som gäller för yrkesområdet,
- kan använda datorer som ett verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- är medvetna om naturbruksområdets kulturhistoriska, samhällsekonomiska och miljömässiga betydelse,
- har förmåga att diskutera och ta ställning till problem inom sitt yrkesområde med hänsyn tagen till kvalitet, etik, ekonomi, säkerhet och miljö,
- har i arbetet med djur tillägnat sig en attityd där djurens korrekta handhavande sätts i centrum och har tränat sin förmåga att förstå och förutsäga djurens beteende och utveckling med beaktande av etiska, säkerhets- och djurskyddsmässiga normer,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har förmåga att arbeta på ett från skydds- och miljösynpunkt lämpligt och säkert sätt så att arbetsskador undviks,
- kan tillämpa rätta metoder för att åstadkomma goda hygieniska förhållanden, samt har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö och insikt om arbetsorganisationens betydelse.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

Syfte

Utbildningen inom Naturvetenskapsprogrammet skall ge en god grund för och stimulera eleverna till fortsatt utbildning och verksamhet med inriktning mot naturvetenskap, matematik och teknik. Utbildningen skall också ge en grund för vidare studier med annan inriktning där kunskaper från naturvetenskap och dess tillämpningar är av värde. Naturvetenskapsprogrammet har två nationella grenar: Naturvetenskaplig och Teknisk.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan beskriva naturvetenskapliga fenomen och samband och förklara dem med hjälp av naturvetenskapliga modeller,
- kan uttrycka sig nyanserat i tal och skrift i argumenterande och utredande sammanhang,
- har sådana kunskaper och insikter i naturvetenskap och teknik som ger dem förmåga att förstå och sätta sig in i nya frågeställningar, också rörande samhälle och individ,
- har utvecklat sin nyfikenhet på och förmåga att utforska sin omvärld.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan formulera problem, ställa upp hypoteser och föreslå lösningar,
- kan genomföra experiment och tolka resultaten,
- kan kritiskt granska försöksuppläggningar och resultat,
- kan utnyttja teorier och modeller i sitt tänkande och inse betydelsen av successiv utveckling av modeller,
- kan utveckla sin förmåga att utnyttja matematiska modeller och inse deras möjligheter och begränsningar,
- kan använda datorer som ett verktyg i studier och arbete,
- har experimentella basfärdigheter och förståelse för mätnoggrannhet,
- har strukturerade kunskaper om energiformer och energiomvandlingar och om den inverkan som naturförhållanden har på människans livsmiljö samt förmåga att diskutera dessa frågor samt hur samhällsutveckling, ekonomi, teknisk utveckling och resurshushållning påverkar varandra,
- har kunskap om framtids- och överlevnadsfrågor och ett medvetande om de möjligheter som finns att ändra på rådande förhållanden genom att tillämpa kunskaper i naturvetenskap och teknik och genom att hävda demokratiska, etiska och humanistiska värden,
- har kunskap om historiska och kulturella förhållanden i Sverige och andra länder samt insikt i väsentliga företeelser inom samhällslivet som är viktiga inom programmet,
- kan uttrycka sig ledigt och korrekt på engelska i tal och skrift samt tillgodogöra sig sakprosa, skönlitteratur och övriga kulturyttringar, så att de kan använda språket på ett allsidigt sätt i yrkesliv och högre studier,
- har förmåga att använda ytterligare minst ett främmande språk på ett funktionellt sätt i yrkesliv, privatliv och fortsatta studier,
- har fördjupade kunskaper i något av områdena naturvetenskap eller teknik samt, efter den tekniska grenen, har tillägnat sig grunden för ingenjörsmässigt tänkande och arbetssätt,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö som är säker från skydds- och miljösynpunkt, samt insikt om arbetsorganisationens betydelse i detta sammanhang.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive verksamhetsområde beaktas.

Syfte

Utbildningen inom Omvårdnadsprogrammet skall ge eleverna grundläggande yrkeskunskaper inom hälso- och sjukvård (somatisk vård och psykiatrisk vård), social omsorg eller tandvård. Genom fördjupning eller breddning skall eleverna få den kompetens som motsvarar de grundläggande yrkeskraven inom något av programmets yrkesområden. Omvårdnadsprogrammet har två nationella grenar: Omvårdnad och Tandvård.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning kan ge service, vård och omsorg utifrån en helhetssyn där förhållningssättet är att frigöra och utveckla de hjälpbehövandes egna resurser med respekt för deras självbestämmande, integritet och bakgrund.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan ge omvårdnad inom olika områden, som tillgodoser människors grundläggande och individuella behov samt tillvaratar individens egna resurser för att bevara eller återvinna hälsa,
- kan utföra förekommande arbetsuppgifter inom respektive yrkesområde,
- kan arbeta utifrån mål och riktlinjer för verksamheten samt tillämpa gällande föreskrifter. Detta innefattar bland annat att eleverna skall vara insatta i arbetets organisation samt kunna kommunicera och samarbeta med andra,
- kan diskutera och ta ställning i etik och livsfrågor med anknytning till vård- och omsorgsarbete,
- kan utveckla sitt arbete vad avser kvalitet, ekonomi, säkerhet och miljö,
- förstår hur brister i samspelet mellan individ, grupp och samhälle kan orsaka sociala problem och ohälsa samt har kunskap om betydelsen av förebyggande arbete,
- har insikt om betydelsen av omvårdnads-, omsorgens och tandvårdens forsknings- och utvecklingsarbete såväl historiskt som i ett framtidsperspektiv,
- har erfarenhet av att använda datorer som verktyg för studier och för arbete inom vald yrkesinriktning,
- har kunskaper om sådana företagsekonomiska principer och begrepp som är relevanta inom området,
- har fördjupade kunskaper inom vald specialisering,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö, insikt om arbetsorganisationens betydelse samt förmåga att planera och inrikta sina arbetsinsatser på ett sätt som är säkert från skydds- och miljösynpunkt så att arbetsskador förebyggs.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive yrkesområde beaktas.

Syfte

Utbildningen inom Samhällsvetenskapsprogrammet skall lägga en god grund för och stimulera eleverna till fortsatt utbildning och verksamhet inom främst områdena samhällsvetenskap, humaniora eller ekonomi. Eleverna skall ha möjlighet till specialisering inom något av dessa områden. Utbildningen skall också ge grund för vidare studier med annan inriktning, där kunskaper inom programmets områden är av värde. Samhällsvetenskapsprogrammet har tre nationella grenar: Ekonomisk, Humanistisk och Samhällsvetenskaplig.

Strävan

Skolan skall sträva efter att eleverna efter fullföljd utbildning

- har insikt i hur såväl idéer och föreställningar som materiella villkor har påverkat utformningen av människors liv och samhällen,
- har förutsättningar och intresse för att delta i den utveckling och förändring som sker i samhället både i och utanför Sverige,
- har förmåga att formulera, analysera och ta ställning i aktuella frågor,
- har bred kommunikativ kompetens samt god förståelse för litteratur och andra kulturyttringar. Detta innebär att eleverna skall kunna uttrycka sig nyanserat i tal och skrift i argumenterande och utredande sammanhang.

Krav på utbildningen

Skolan har ansvar för att eleverna efter fullföljd utbildning

- kan utnyttja modeller i sitt tänkande och inser betydelsen av successiv revidering och utveckling av modeller,
- kan tillämpa kvantitativa och kvalitativa metoder för att beskriva, analysera och påvisa företeelser och samband,
- har kunskaper om historiska och kulturella förhållanden i Sverige och andra länder liksom förståelse för kulturarvets betydelse för det svenska samhället,
- har förståelse för väsentliga naturvetenskapliga företeelser och kunskaper om den inverkan som naturförhållanden har på människans livsmiljö,
- har erfarenhet av experimentella undersökningsmetoder samt förmåga att analysera energi- och miljöfrågor
- kan diskutera hur ekonomi, teknisk utveckling och resurshushållning påverkar samhällsutvecklingen,
- har kunskaper om framtids- och överlevnadsfrågor samt är medvetna om de möjligheter som finns att ändra på rådande förhållanden genom att tillämpa sina kunskaper och hävda etiska, demokratiska och humanistiska värden,
- har kunskaper om olika livsåskådningar och diskussioner kring existentiella frågor som grund för en personlig uppfattning i dessa frågor samt förståelse och respekt för andra människors värderingar,
- kan uttrycka sig ledigt och korrekt på engelska i tal och skrift samt tillgodogöra sig sakprosa, skönlitteratur och övriga kulturyttringar, så att de kan använda språket på ett allsidigt sätt i yrkesliv och högre studier,
- kan använda ytterligare minst ett främmande språk på ett funktionellt sätt i yrkesliv, privatliv och fortsatta studier,
- kan använda datorer som ett verktyg för studier och arbete,
- har fördjupade kunskaper inom något av områdena ekonomi, samhällsvetenskap eller språk,
- har kunskap om vad som kännetecknar en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö som är säker från skydds- och miljösynpunkt samt insikt om arbetsorganisationens betydelse i detta sammanhang.

I utbildningen skall de föreskrifter och internationella överenskommelser som gäller för respektive verksamhetsområde beaktas.

KURSPLANER I KÄRNÄMNINGEN
för Gymnasieskolan och
den Gymnasiala Vuxenutbildningen

SVENSKA	35
ENGELSKA	37
SAMHÄLLSKUNSKAP	38
MATEMATIK	40
RELIGIONSKUNSKAP	41
NATURKUNSKAP	43
ESTETISK VERKSAMHET	44
IDROTT OCH HÄLSA	44

Förordning om kursplaner i kärnämnen för gymnasieskolan och den gymnasiala vuxenutbildningen

1994-04-21

Regeringen föreskriver följande.

1 § Följande kursplaner i kärnämnen gäller för gymnasieskolan och den gymnasiala vuxenutbildningen:

svenska, de kursplaner som framgår av bilaga 1,
engelska, den kursplan som framgår av bilaga 2,
samhällskunskap, den kursplan som framgår av bilaga 3,
matematik, den kursplan som framgår av bilaga 4,
religionskunskap, den kursplan som framgår av bilaga 5,
naturkunskap, den kursplan som framgår av bilaga 6.

Följande kursplaner i kärnämnen gäller för gymnasieskolan:

estetisk verksamhet, den kursplan som framgår av bilaga 7,
idrott och hälsa, den kursplan som framgår av bilaga 8.

Denna förordning skall kungöras i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS).

Förordningen träder i kraft den 1 juli 1994 och skall tillämpas på

a) den utbildning på program i gymnasieskolan som påbörjas efter ikraftträdandet och

b) kurser inom gymnasial vuxenutbildning som påbörjas efter ikraftträdandet.

För utbildning på program i gymnasieskolan och för utbildning inom gymnasial vuxenutbildning som har påbörjats vid ikraftträdandet tillämpas även fortsättningsvis de kursplaner som föreskrivs i förordningen (SKOLFS 1992:12) om kursplaner i kärnämnen för den reformerade gymnasieskolan och den gymnasiala vuxenutbildningen i dess lydelse vid utgången av juni månad 1994.

På regeringens vägnar
BEATRICE ASK

Sonja Hjorth
(Utbildningsdepartementet)

Syfte

Det övergripande syftet med undervisningen i svenska i gymnasial utbildning är att eleverna skall öka sin förmåga att tala, läsa och skriva svenska och att de skall öka sina kunskaper om litteraturen. De skall utveckla sin förmåga att använda språket för att främja sin personliga utveckling och på så sätt skaffa sig nödvändig beredskap för livslångt lärande, yrkesverksamhet och samhällsliv.

Strävan i undervisningen skall vara att göra eleverna medvetna om att språket öppnar nya perspektiv och gör världen mer begriplig. Med språkets hjälp föds och skapas insikt om världen och kulturarvet. Språket ger människan möjlighet att skapa och uttrycka den egna identiteten i relation till omvärlden. Språket ger oss möjligheter att växa och mogna.

Skolan och särskilt undervisningen i svenska har ett ansvar för att hjälpa alla elever med deras språkutveckling och därmed deras förmåga att tänka och lära. Därvid måste undervisningen utgå från elevens egna förutsättningar och erfarenheter. Språket skall fungera som ett nödvändigt redskap för kommunikation och för studier. Det måste ständigt utforskas och erövas av var och en på sitt sätt, efter sina behov och sin förmåga under hela livet.

Undervisningen i svenska skall sträva efter att eleverna utvecklar lust och förmåga att läsa skönlitteratur från olika tider och kulturer, så att de blir förtrogna med olika författarskap och genrer och stimuleras till att söka sig till skönlitteraturen som en källa till kunskap och glädje. Skönlitteraturen skall bidra till att göra eleverna förtrogna med grundläggande demokratiska, humanistiska och etiska värden. Den skall utveckla deras förmåga att sätta in sig själva i ett kulturellt och historiskt sammanhang. På så sätt skall eleverna få möjlighet att fördjupa såväl sin förståelse för människor från andra kulturer och andra levnadsförhållanden som sin förmåga att reflektera över och förstå förändringar i kultur och samhälle.

Karaktär och struktur

Det svenska språket som det talas, läses och skrivs är det centrala i undervisningen i svenska. Eleverna skall i svenskundervisningen utveckla, bredda och fördjupa sin läs- och skrivförmåga, sin förmåga att tala och samtala samt förmågan att lyssna och uppfatta. Elever med bristande kunskaper i svenska måste lära sig språket under andra betingelser än vad som gäller för elever som behärskar svenska väl. Dessa elever skall få en undervisning i ämnet som är anpassad till deras behov.

För hörselskadade och döva gäller särskilda förutsättningar.

Språk och litteratur är ämnets huvudsakliga innehåll.

Varje elev skall i sina svenskstudier aktivt arbeta med att tillgodogöra sig och skapa texter. Med texter avses allt från skönlitteratur, saklitteratur och elevernas egna texter, till litterära uttryck förmedlade via etermedier, dagspress, teater, film m.m. Arbetet skall bidra till elevens språkutveckling och till att utveckla förmågan att tolka, reflektera över och kritiskt granska olika typer av text.

För att främja inläringen behöver eleverna få kunskap om de teorier och fakta som finns om läs- och skrivinläring, talekonsten och konsten att lyssna. Likaså bör de få pröva på olika konstnärliga och estetiska uttryck inom ämnets ram.

Ämnets olika delar skall vävas samman till en helhet och tillsammans utveckla ett fördjupat språkmedvetande hos eleverna. De skall få större förtrogenhet med, förståelse av och kunskap om litteratur. I undervisningen integreras språkliga aspekter med litterära och språkvetenskapliga. Att läsa, skriva, tala och lyssna blir meningsfullt när eleverna får svar på frågor om sig själva och sina relationer till andra, till historien, till nutiden eller till framtiden.

Kärnämnet svenska är uppdelat i två kurser, nämligen

- Kurs A: Språket och människan (80 poäng) och
- Kurs B: Språk – litteratur – samhälle (120 poäng)

Kurs A: Språket och människan (80 gymnasiepoäng)

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall få tillämpa, bredda och fördjupa sina kunskaper enligt studieinriktning och behov. De skall få förståelse för att människan och språket utgör en oupplöslig enhet. Såväl litteraturläsning som egen användning av språket i tal och skrift ingår.

Kursen skall öka elevernas tilltro till den egna språkliga förmågan. Denna skall i olika arbets- och kommunikationsformer utvecklas till ett allt bättre redskap för tänkande och lärande genom att eleverna bereds tillfälle att arbeta med språket och litteraturen på ett undersökande och experimenterande sätt.

Litteraturläsning skall vara en källa till kunskap och personlig utveckling och bilda utgångspunkt för samtal och skrivande.

Efter genomgången kurs skall eleven

- kunna förmedla åsikter, erfarenheter, iakttagelser och kunskaper i tal och skrift på ett klart och tydligt sätt,
- kunna använda skrivandet för att tänka och lära,
- kunna delta aktivt och konstruktivt i samtal och diskussioner med olika syften och hålla enkla anföranden inför en grupp,
- kunna formulera egna tankar, iakttagelser och jämförelser vid läsning av saklitteratur och litterära texter från olika tider och kulturer,
- ha kunskap om och använda sig av grundläggande regler för språkets bruk och byggnad,
- kunna använda datorer och andra elektroniska medier för att skriva, kommunicera och skaffa sig kunskaper,
- kunna läsa och höra texter på danska och norska.

Kurs B: Språk - litteratur - samhälle (120 gymnasiepoäng)

Förkunskapskrav: Kursen "Språket och människan" (80 poäng).

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall få tillämpa, bredda och fördjupa sina kunskaper enligt studieinriktning och behov. De skall tillägna sig kunskaper om hur språket och litteraturen avspeglar samhället och kulturen. Ett historiskt perspektiv i studierna skall ge kunskap om liv och tänkande i det förflutna, samtidigt som kunskapen om nuet därigenom skall få djup och bredd. Eleverna skall få möjlighet att på ett fördjupat sätt och med olika arbetsformer sätta litteraturläsningen och språkstudierna i centrum. I samband med läsning i ett historiskt och jämförande perspektiv studeras språkets utveckling och bruk i samhället förr och nu. Kursen har en analytisk inriktning, där både skrivandet och det förberedda talandet ingår med samlande av material, planering, bearbetning och utformning av egna texter. Vid sidan av essäistiskt och kritiskt/analytiskt skrivande skall eleverna också få pröva olika konstnärliga uttrycksätt.

Efter genomgången kurs skall eleven

- kunna uttrycka sina tankar i tal och skrift så väl att språket i skilda sammanhang fungerar som ett effektivt medel för kommunikation och påverkan,
- kunna förmedla andras tankar, sammanställa och dra slutsatser så väl att innehåll och budskap blir tydliga,
- ha läst och behandlat centrala svenska, nordiska och internationella litterära verk,
- ha kunskap om författarskap, epoker och idéströmningar i kulturer förr och nu, med särskild tonvikt på 1900-talets litteratur och idéutveckling,
- kunna jämföra och se samband mellan texter från olika tider och kulturer samt i tal och skrift kunna formulera intryck och iakttagelser i samband med läsningen,
- kunna analysera och samtala om budskap i texter av olika slag i olika medier för att kritiskt granska och bedöma deras innehåll och syfte,

- kunna använda skrivandet på ett fördjupat sätt som ett medel för tänkande och lärande,
- kunna formulera iakttagelser och slutsatser om språkliga skillnader i olika historiska, regionala, kulturella och sociala sammanhang, även sådana skillnader som finns mellan generationer och mellan män och kvinnor,
- känna till viktiga genrer och litteraturvetenskapliga begrepp som har betydelse för tolkning, granskning och analys av texter i olika medier,
- ha utvecklat sin förmåga att läsa och förstå danska och norska och ha viss kännedom om språken och språksituationen i hela Norden.

Bilaga 2

ENGELSKA

Syfte

Den kunskap i det engelska språket som eleverna tidigare tillägnat sig skall fördjupas, vidareutvecklas och efterhand även specialiseras inom den gymnasiala utbildningen. Utbildningen syftar till att eleverna skall nå den nivå av funktionell och allsidig språkfärdighet samt fördjupade kunskaper om engelskspråkiga länder och deras kultur som krävs av medborgare i dagens och morgondagens internationella samhälle.

Ett grundläggande syfte med utbildningen i engelska är att den skall stärka alla elevers vilja och tilltro till sin förmåga att aktivt använda engelska. En strävan i undervisningen skall vara att vidmakthålla och utveckla elevernas lust att lära så att de fortsätter att fördjupa sina språkkunskaper även efter avslutade studier i engelska.

Karaktär och struktur

Språkfärdighet och kunskaper om kultur och samhälle i de länder där engelska talas utgör de centrala delarna av studierna. Olika språkliga aktiviteter – höra, tala, läsa och skriva – ger ämnet dess struktur.

I undervisningen skall eleverna få tillfälle att lära känna olika kulturer i den engelskspråkiga världen. Genom studier av skönlitteratur och möten med andra kulturformer skall eleverna få fördjupade kunskaper om hur det engelska språket varierar i olika sammanhang och i skilda länder.

Ett ämnesinnehåll i undervisningen som ligger nära elevernas personliga intresseområden eller anknyter till den studieinriktning de valt ökar elevernas vilja att använda engelska. Eleverna bör kontinuerligt få samtala och redovisa egna reaktioner, synpunkter och tankar samt ta del av och bemöta andras.

Ett led i fördjupningen och specialiseringen av kunskaperna är att eleverna efterhand skall kunna utnyttja engelskspråkig facklitteratur inom det område de inriktar sin utbildning mot.

Kurs: Engelska A (110 gymnasiepoäng)

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall kunna förstå och aktivt använda engelska i tal och skrift i vardagslivet, i arbetslivet och för fortsatta studier. Kursen skall fördjupa elevernas kunskaper om engelskspråkiga länder, öka förståelsen för andra kulturer samt ge eleverna vidgade kunskaper om språk och språkinläring.

Undervisningen skall ge eleverna tilltro till den egna förmågan att kommunicera på engelska.

Efter genomgången kurs skall eleven

- kunna använda engelska för att skaffa sig information och kunskaper,

- kunna uttrycka sig så korrekt som möjligt i tal och skrift,
- förstå tydligt tal från olika delar av den engelskspråkiga världen och ha viss kännedom om sociala och regionala språkskillnader,
- kunna inleda och aktivt delta i samtal och därvid uttrycka egna åsikter och bemöta andras,
- kunna använda språket muntligt för att sammanhängande berätta om, beskriva och förklara förhållanden inom egna intresse- och kompetensområden,
- kunna med god förståelse läsa enklare sakprosa inom egna intresse- och kompetensområden samt, med hjälp av ordbok, även svårare texter,
- kunna med god förståelse läsa enklare samtida skönlitteratur från olika engelskspråkiga länder,
- kunna formulera sig enkelt men tydligt i skrift i vardagliga sammanhang och inom egna kompetensområden,
- ha kunskaper om samhällsförhållanden, kulturtraditioner och levnadssätt i engelskspråkiga länder och kunna använda dessa för att jämföra kulturer,
- vara van att använda ordböcker, grammatik, uppslagsverk och andra hjälpmedel,
- vara van att planera, genomföra och utvärdera sin egen språkinläring.

Bilaga 3

SAMHÄLLSKUNSKAP

Syfte

Studierna i samhällskunskap i gymnasial utbildning skall fördjupa elevernas kunskaper om nutida samhällsförhållanden och samhällsfrågor, ge eleverna ökade förutsättningar att delta aktivt i samhällslivet och ge dem beredskap att hantera förändringar i samhället.

Undervisningen i samhällskunskap skall utveckla elevernas färdigheter att skaffa sig, sammanställa och bearbeta kunskaper om samhället samt att göra bedömningar, uttrycka ståndpunkter och utveckla en god förmåga att på olika sätt presentera resultatet. Ämnet skall vidare bidra till att eleverna utvecklar en egen samhällsuppfattning och ge en god grund för fortsatta studier.

Eleverna skall lära sig att skilja på fakta och värderingar även i komplicerade samhällsfrågor, förstå bakgrunden till dessa värderingar och hur de uppstått. Eleverna skall kunna göra egna ställningstaganden.

Eleverna skall kunna sätta in utvecklingen av det svenska samhället i ett globalt perspektiv, både i nutid och i historisk belysning.

Karaktär och struktur

Undervisningen i samhällskunskap skall på ett systematiskt sätt stödja och utveckla elevernas förmåga att bearbeta och analysera viktiga samhällsförhållanden och samhällsfrågor. För att eleverna skall kunna göra en sådan analys och ta ställning till den kommande utvecklingen krävs kunskaper om den historiska utvecklingen. Undervisningen skall därför bidra till att eleverna tillägnar sig ett historiskt perspektiv och förstår det förflutnas betydelse för nuet. Viktigt är insikter om samspelet mellan samhälle och natur i ett utvecklingsperspektiv.

Ämnet samhällskunskap spänner över stora kunskapsområden. Sådana kunskapsområden är

- demokratins innehåll och uttryckssätt
- samhällets organisation utifrån politiska, sociala, ekonomiska, kulturella, religiösa och rumsliga aspekter
- individers och grupper skilda livsvillkor
- arbetsliv och sociala förhållanden
- frågor kring kulturarv, identitet, kulturmöten och kulturkonflikter

- internationella förhållanden, internationell utveckling, samlevnad och konflikt
- samspelet mellan samhälle och natur och därmed sammanhängande överlevnadsfrågor.

Dessa kunskapsområden rymmer många samhällsfrågor, som kan bilda utgångspunkt för studier och analys. En och samma samhällsfråga berör ofta flera av dessa kunskapsområden. Jämförelsen mellan svenska och utländska förhållanden är en viktig del av ämnet. Studierna skall utveckla elevernas förmåga att förstå alltmer av internationella relationer – ur ekonomiska, sociala, politiska och kulturella aspekter – och orsaker till internationella konflikter, innebörd och effekter av fredssträvanden, internationell samverkan på olika områden samt säkerhetspolitiska och folkrättsliga frågeställningar. Undervisningen i samhällskunskap skall sätta in samhällsfrågorna i ett såväl globalt som nationellt och regionalt/lokalt sammanhang och samtidigt belysa sociala frågor på grupp- och individnivå.

Vid bearbetning och analys av samhällsfrågor är det viktigt att framhäva att olika utgångspunkter, perspektiv och ideologier ger skilda sätt att se på samhället och samhällsutvecklingen. Val av perspektiv och urval av fakta präglas alltid av värderingar. Undervisningen skall ge goda kunskaper om dessa värderingar, deras historiska ursprung såväl som samtida uttryck. Eleverna skall bli medvetna om sina egna och andras värderingar och deras konsekvenser.

I det moderna samhället kommer information om olika företeelser ofta från olika källor och genom många olika medier. Att sovra och värdera budskap utifrån kunskap om källornas art och de olika mediernas begränsningar är en viktig del i analysen. Det är väsentligt att i samhällskunskap ha ett pluralistiskt betraktelsesätt, vilket innebär att eleverna skall se samhällsfrågorna utifrån olika perspektiv.

Kurs: Samhällskunskap A (90 gymnasiepoäng)

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall få fördjupa och strukturera sina kunskaper om samhälle, arbetsliv och ekonomi genom studier av skilda samhällsfrågor. Eleverna skall få reflektera över, analysera och diskutera samhällsförhållanden i Sverige och andra länder. Eleverna skall också få möjlighet att fördjupa sig i någon samhällsfråga av särskild betydelse för deras respektive studieinriktning.

Kursen skall genom såväl innehåll som form bidra till att förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på.

Efter genomgången kurs skall eleven

- kunna redogöra för viktiga politiska ideologier och deras utveckling samt hur dessa ideologier påverkar synen på olika samhällsförhållanden,
- ha fördjupade kunskaper om hur det svenska samhället växt fram och fungerar i dag samt kunna göra vissa jämförelser med förhållanden i andra länder,
- känna till vad som påverkar samhällets, företagens och individens ekonomiska förhållanden,
- kunna lägga historiska perspektiv på den ekonomiska, politiska och sociala utvecklingen,
- kunna reflektera över internationella relationer och globala förhållanden ur ekonomiska, sociala, politiska, folkrättsliga och kulturella aspekter samt vara medveten om förutsättningarna för internationell samverkan och den svenska säkerhetspolitikens mål och medel,
- kunna använda olika kunskapskällor och verktyg för att analysera och diskutera samhällsfrågor ur olika infallsvinklar och så att de egna åsikterna tydligt framgår.

Syfte

Matematik är ett nödvändigt verktyg såväl för andra ämnen inom den gymnasiala utbildningen som för ett flertal ämnesområden inom eftergymnasiala studier.

Matematikundervisningen syftar till att ge eleverna tilltro till det egna tänkandet samt till den egna förmågan att lära sig matematik och använda matematik i olika situationer. Undervisningen skall utveckla elevernas nyfikenhet, öppenhet, analytiska förmåga, kreativitet och ihärdighet vid matematisk problemlösning samt förmåga att generalisera, abstrahera och estetiskt fullända lösningar och resultat.

Undervisningen skall sträva efter att eleverna skall få uppleva tillfredsställelsen i att behärska matematiska begrepp och metoder, i att upptäcka mönster och samband och i att lösa problem samt lära sig använda och inse värdet av matematikens symboler och uttryckssätt. Väsentligt är att eleverna lär sig förstå och föra matematiska resonemang, skapa och använda matematiska modeller och kritiskt granska deras förutsättningar, möjligheter och begränsningar samt lär sig redovisa sina tankegångar muntligt och skriftligt.

Eleverna skall få förståelse för att matematiken har sitt historiska ursprung i många äldre kulturer och få inblickar i hur matematiken utvecklats och fortfarande utvecklas samt lära sig att med förtrogenhet och omdöme använda sig av miniräknare och datorer som matematiska verktyg.

Karaktär och struktur

Matematik är ett sätt att undersöka och strukturera teoretiska och praktiska problem. Matematik är också ett sätt att tänka med inslag av både intuition och logik. Matematik handlar om att kunna formulera hypoteser, undersöka dem och dra slutsatser samt att kunna övertyga andra om giltigheten i ett resonemang. I den matematiska bevisföringen preciseras några få egenskaper som är intuitivt naturliga och utifrån dessa härleds sedan andra egenskaper och samband.

Matematik är också ett språk som genom sina symboler gör det möjligt att kort och precist uttrycka och logiskt bearbeta komplicerade idéer och påståenden.

Tillgången till nya tekniska hjälpmedel förändrar delvis matematikens innehåll och metoder. Många rutinoperationer, främst av numerisk och grafisk karaktär, kan nu utföras av miniräknare och datorer. Inriktning mot förståelse, analys av hela lösningsprocedurer och kritisk granskning av resultat samt förmåga att dra slutsatser blir viktigare än isolerad färdighetsträning.

I en kreativ matematisk problemlösningssprocess berikar olika metoder varandra. Inom matematikämnet utnyttjas algebraiska, numeriska och grafiska metoder – de senare både utan och med hjälp av miniräknare och datorer.

Problemlösning, användning av matematiska modeller, kommunikation och matematikens idéhistoria är fyra viktiga aspekter av ämnet matematik som skall belysas i undervisningen.

Ämnet matematik i gymnasial utbildning behandlar följande kunskapsområden: aritmetik, geometri, trigonometri, sannolikhetslära, statistik, algebra, funktionslära, differential- och integralkalkyl. Vissa delar ingår redan i matematikkurserna på grundskolenivå och fördjupas sedan i de gymnasiala kurserna. Andra delar kräver sådana förkunskaper att de kan behandlas först inom senare gymnasiala kurser.

Ämnet matematik är i den gymnasiala utbildningen uppdelat i påbyggbara kurser: A, B, C, D och E. Lokalt finns många olika möjligheter till kursuppläggning och disposition av tiden på de olika programmen.

Kurs: Matematik A (110 gymnasiepoäng)

Mål

Målet för kursen är att ge de matematiska kunskaper som krävs för att ta ställning i vardagliga situationer i privatliv och samhälle. Dessutom skall kursen ge en grund som svarar mot de krav yrkesliv och fortsatta studier ställer.

Efter genomgången kurs skall eleven

i aritmetik

- ha fördjupat och vidgat sin taluppfattning till att omfatta reella tal skrivna på olika sätt,
- ha ökat sin förmåga att räkna i huvudet, göra överslag och välja lämplig enhet vid problemlösning samt ha erfarenhet av användning av datorprogram vid beräkningar,
- kunna välja beräkningsmetod och lämpligt hjälpmedel vid numerisk räkning, vara van vid att kontrollera resultatets rimlighet och inse att räkning med måttetal ger resultat med begränsad noggrannhet,
- förstå innebörden av och kunna använda begreppen ändringsfaktor, promille, ppm, index, prefix och potenser med heltalsexponenter.

i geometri och trigonometri

- kunna tillämpa grundläggande geometriska satser samt förklara de formler och förstå de resonemang som används vid problemlösning,
- kunna beräkna omkrets och area för plana figurer och begränsningsarea och volym för några enkla kroppar samt kunna rita tillhörande figurer,
- kunna utnyttja skala för beräkningar och för att tolka och konstruera ritningar och kartor,
- kunna använda begreppen sinus och cosinus för att lösa enklare problem.

i statistik

- kunna tolka och kritiskt granska data från olika källor, beräkna enkla lägesmått samt själv presentera data i tabell- och diagramform för hand och med tekniska hjälpmedel,
- kunna kritiskt granska vanligt förekommande typ av statistik i samhället.

i algebra

- kunna teckna, tolka och använda enkla algebraiska uttryck och formler samt kunna tillämpa detta vid praktisk problemlösning,
- kunna lösa linjära ekvationer och enkla potensekvationer med för problemsituationen lämplig metod – numerisk, grafisk eller algebraisk.

i funktionslära

- kunna rita och tolka enkla grafer som beskriver vardagliga förlopp,
- kunna ställa upp, använda och grafiskt åskådliggöra linjära funktioner och enkla exponentialfunktioner som modeller för verkliga förlopp inom t.ex. privatekonomi, samhällsförhållanden och naturvetenskap,
- kunna utnyttja grafitande hjälpmedel.

Bilaga 5

RELIGIONSKUNSKAP

Syfte

Syftet med undervisningen i religionskunskap är att eleverna skall möta religioner och livsåskådningar utifrån olika infallsvinklar. Eleverna skall få vidga och fördjupa sin erfarenhets- och begreppsvärld och stimuleras att reflektera över religiösa, etiska och moraliska frågor och över vad det innebär att ta ansvar som medmänniska och samhällsmedlem.

Undervisningen skall fördjupa elevernas kunskaper om kristendomen och övriga religioner och livsåskådningar.

Genom möten med människor från olika traditioner, kulturer och religiösa seder skall eleverna fördjupa sin inlevelse i, förståelse och respekt för andra människor. På så sätt främjas tolerans. Eleverna får härigenom en beredskap för att motverka att människor utsätts för förtryck för sin religions eller livsåskådningens skull.

Undervisningen i religionskunskap skall bidra till att eleverna mer och mer upptäcker det meningsfulla och intressanta i att studera religion, livsåskådning och etik. Eleverna skall öppna för diskussioner om tros- och livsåskådningsfrågor och stimuleras till egna reflektioner och ställningstaganden i livsåskådningsfrågor.

Karaktär och struktur

Att arbeta med frågor om livets mening och att bilda sig en egen uppfattning är led i människans strävan att utveckla en egen identitet. Detta kräver dels kunskaper om innehåll och funktion i olika religioner och livsåskådningar, dels kunskaper om hur den egna inställningen till religion och livsåskådning byggs upp. Därför har studierna i religionskunskap både en innehållslig och en existentiell sida, som inte får skiljas från varandra.

Människan behöver mönster med vars hjälp hon kan tolka tillvaron och finna mening och innehåll i den. Sådana mönster och tolkningar kommer till uttryck i religioner och livsåskådningar av olika slag som tar ställning till frågor om gudstro, verklighetsuppfattning och människosyn. Det är den innehållsliga sidan av livsåskådningsbildningen.

Att utveckla en livsåskådning är en process som pågår hela livet. Det handlar om hur man söker, prövar, värderar, tar ställning och omvärderar. Denna process pågår, mer eller mindre medvetet, hos alla människor, i alla tider och i alla åldrar. Det är livsåskådningsbildningens existentiella sida. Kunskap om hur denna process fungerar är därför en naturlig del av utbildningen i skolan. Eleverna skall få möjlighet att utveckla och fördjupa sina kunskaper och reflektioner om religiösa, etiska och existentiella problemställningar som grund för ett ställningstagande.

På gymnasial nivå innefattar det innehållsliga perspektivet ett studium av religioner och livsåskådningar utifrån t.ex. historiska, institutionella, kulturella, religiösa och etiska perspektiv. Eleverna skall fördjupa sina kunskaper om kristen tro och kristna värderingar för att förstå kristendomens betydelse för kultur, etik och samhällsutveckling i Sverige förr och nu.

Mötet mellan olika religioner och livsåskådningar är också en viktig dimension i undervisningen i religionskunskap. Genom detta möte erhåller eleverna kunskaper som möjliggör fördjupad analys av olika religioners och livsåskådningars trosinnehåll, värderingar och uttrycksformer utifrån ett innehållsligt och ett existentiellt perspektiv.

Kurs: Religionskunskap A (30 gymnasiepoäng)

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna tillfälle att arbeta med sin förståelse och tolkning av omvärlden för att ge den en mening. Eleverna skall få ökade kunskaper om och förståelse för olika religioner och livsåskådningar. Eleverna skall också få möjlighet att reflektera över existentiella och etiska frågor utifrån olika perspektiv och öva sig i att identifiera sådana problemsituationer som aktualiseras utifrån den valda studieinriktningen.

Efter genomgången kurs skall eleven

- kunna redovisa insikter i kristendomens och andra världsreligioners och livsåskådningars huvudtankar, värderingar, traditioner, uttrycksformer och urkunder,
- kunna beskriva och förstå hur religion och livsåskådning tar sig uttryck i människors sätt att tänka och handla,
- kunna reflektera över och argumentera kring existentiella frågor inom tro, etik och livsåskådning och med respekt för andra människors uppfattning kunna motivera en egen ståndpunkt,
- kunna arbeta allt mer medvetet med sina egna livs- och moralfrågor och ta ansvar för att utforma en personlig hållning i dessa frågor samt förstå konsekvenserna av denna för andra människor, samhälls- och yrkesliv.

NATURKUNSKAP

Syfte

Det moderna samhället är i hög grad baserat på naturvetenskap och teknik. Alla de frågor som bygger på kunskap i naturvetenskap kan dock inte överlåtas till specialister. För att medborgarna på saklig grund skall kunna ta ställning till dessa frågor och därmed ha inflytande över samhällets utformning krävs att alla har en naturvetenskaplig kompetens. Särskilt miljöfrågorna – ofta komplexa och mångfasetterade – ställer krav på brett naturvetenskapligt kunnande.

Syftet med den gymnasiala utbildningen i ämnet naturkunskap är att eleverna skall fördjupa och bredda sina kunskaper och kunna studera mer komplexa samband. Ämnet skall också ge generella insikter i hur kunskaper i naturvetenskap skapas, bearbetas, förmedlas och värderas.

Eleverna skall också få möjlighet att fördjupa sina kunskaper om naturvetenskapliga samband och fenomen och därmed förstå att naturvetenskapliga beskrivningar och förklaringar bygger på ett modelltänkande.

En strävan i undervisningen skall också vara att eleverna genom egna experiment och undersökningar får insikt i naturvetenskapligt arbetssätt och därmed kan förstå hur människans världsbild har förändrats genom växelverkan mellan empiri och teori.

Genom undervisningen i ämnet naturkunskap skall eleverna utveckla sin förmåga att på naturvetenskaplig grund ta ställning till den egna livsföringen och till miljö- och resursfrågor.

Karaktär och struktur

Naturkunskap är ett tvärvetenskapligt ämne där naturvetenskapliga frågeställningar kan studeras ur flera perspektiv. Strukturen är inte entydigt given men ämnet handlar ytterst om materia, energi och liv, dvs. att förklara den fysiska omvärlden. Stor vikt skall läggas vid olika samhällstillsämpningar.

Undervisningen i naturkunskap skall utformas så, att elevernas intresse för och vetgirighet inom det naturvetenskapliga området ökar och att eleverna utvecklar sin förmåga att söka och tillgodogöra sig naturvetenskaplig information.

Kurs: Naturkunskap A (30 gymnasiepoäng)

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall tillägna sig de kunskaper som krävs för att förstå och ta ställning till miljöfrågor och till energi- och resursfrågor. Observationer, experiment och fältstudier utgör en bas för kunskapsinhämtandet.

Efter avslutad kurs skall eleven

- ha insikt i hur man med experimentell metodik kan undersöka och analysera olika fenomen i naturen,
- ha naturvetenskapliga kunskaper om livets villkor och utveckling,
- behärska de begrepp som krävs för att förstå ekosystems struktur och dynamik samt inse följderna av de störningar som kan drabba ekosystemen,
- kunna ge exempel på naturliga kretslopp och på hur människans agerande kan påverka dem,
- kunna beskriva och analysera olika naturliga och av människan skapade energiflöden,
- kunna beskriva och analysera växelverkan mellan mänskliga aktiviteter, speciellt sådana aktiviteter som berör den egna studieinriktningen, och miljön,
- kunna beskriva lokala och globala miljöproblem samt diskutera åtgärder för att lösa uppkomna problem,
- kunna tolka och kritiskt granska argument rörande miljö- och resursfrågor och inse att olika ställningstagande medför olika konsekvenser.

ESTETISK VERKSAMHET

Syfte

Undervisningen skall syfta till att utveckla elevernas förmåga, kreativitet och lust att använda estetiska uttrycksmedel för att uttrycka tankar, känslor och handlingar. Den skall också bidra till att väcka intresset för de professionella konstnärernas arbete och för kulturen i samhället, liksom för egen fortsatt verksamhet.

Karaktär och struktur

Centrala begrepp för ämnet är skapande verksamhet, upplevelse och reflexion. Estetisk verksamhet kan anordnas med inriktning mot vilket som helst av de estetiska områdena; bild, dans, musik, slöjd, formgivning eller teater. Ämnet kan också ha en gränsöverskridande karaktär och blanda olika estetiska uttrycksformer. Eleverna skall kunna få arbeta med såväl traditionella metoder att framställa konstnärliga produkter som med moderna elektroniska medier.

Kurs: Estetisk verksamhet (30 gymnasiepoäng)

Mål

Målet för kursen är att eleverna skall utveckla känsla för estetiska värden. Eleverna bör bli förtrogna med olika konstnärliga och estetiska uttryck och utveckla sin förmåga att kritiskt granska, tolka och fördjupa sina kulturella upplevelser.

Kursen skall ge eleverna praktisk erfarenhet av ett eller flera konstnärliga uttrycksmedel. De skall få möjlighet att uppleva stimulansen av egen skapande verksamhet.

Efter genomgången kurs skall eleven

- kunna använda något eller några estetiska uttrycksmedel för att gestalta en idé,
- kunna hämta stimulans ur kulturella upplevelser,
- kunna reflektera över och diskutera olika konstnärliga uttryck.

IDROTT OCH HÄLSA

Syfte

Ämnet Idrott och hälsa har ett brett hälsoperspektiv. Eleverna skall få en ökad kunskap om hur den egna kroppen fungerar och hur man genom goda matvanor, regelbunden fysisk aktivitet och friluftsliv kan förbättra sitt fysiska och psykiska välbefinnande. Genom egna upplevelser och erfarenheter skall eleverna utveckla en lust och vilja till fysisk aktivitet.

Undervisningen skall leda till att eleverna hittar olika sätt att bedriva en individuellt anpassad fysisk träning och utveckla och stärka den egna hälsan såväl under skoltiden som senare i fortsatta studier och arbetsliv.

Undervisningen syftar således till att eleverna skall bli mer hälso- och miljömedvetna och få större förutsättningar att ta aktiv del i arbetet med hälsofrågor i arbetslivet och samhället i stort.

Karaktär och struktur

Hälsa är en helhet som innefattar fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och som kan leda till högre livskvalitet. Idrottsutövning påverkar välbefinnandet genom att träna och utveckla kroppen.

Genom undervisningen skall eleverna bli medvetna om den egna livsstilens betydelse för hälsa och miljö samt utveckla en ökad kroppsmedvetenhet och en positiv självbild. Eleverna skall få fördjupade kunskaper om kost, motion och ergonomi samt om drogers och dopingpreparats skadliga inverkan.

Kursen skall ge möjligheter till friluftsliv och positiva naturupplevelser och härigenom bidra till att eleverna utvecklar en ekologisk grundsyn och en vilja att ta ett större ansvar för vår gemensamma miljö.

Undervisningen skall ta hänsyn till elevernas skilda förutsättningar och beakta såväl skillnader mellan kön som mellan individer.

Kurs: Idrott och hälsa A (80 gymnasiepoäng)

Mål

Målet för kursen är att ge eleverna möjlighet att pröva skilda fysiska aktiviteter, som anknyter till deras egna erfarenheter och intressen. Eleverna skall fördjupa sina kunskaper inom området idrott och hälsa och få förutsättningar att självständigt kunna reflektera över och analysera vägar och metoder för att nå hälsa och välbefinnande ur såväl ett individuellt som ett vidare samhällsperspektiv.

Efter genomgången kurs skall eleven

- ha kunskap om olika faktorer som påverkar människors hälsa och kunna diskutera sambanden mellan hälsa, livsstil och miljö ur såväl ett individ- som ett samhällsperspektiv,
- ha kunskaper om matens betydelse för hälsan ur ett socialt och näringsfysiologiskt perspektiv,
- ha förmåga att kritiskt värdera olika fysiska aktiviteters betydelse för hälsa och välbefinnande,
- kunna utforma, genomföra och utvärdera ett personligt anpassat program för den fysiska träningen,
- ha kunskaper om olika former av friluftsliv, och ha utvecklat sin förmåga att uppleva naturens skiftningar och mångfald under olika årstider, förstå betydelsen av kontinuitet och regelbundenhet i fysisk träning och ha utvecklat sina kunskaper i några idrottsaktiviteter,
- kunna tillämpa några olika metoder för spänningsreglering och avslappning,
- ha utvecklat sin förmåga att kombinera rörelser till musik,
- vara förtrogen med några traditionella och moderna danser,
- kunna tillämpa ergonomiska kunskaper i olika arbetsmiljösammanhang,
- ha grundläggande kunskaper om och kunna tillämpa livräddning och första hjälpen.

FRITZES

BESTÄLLNINGAR: FRITZES KUNDTJÄNST, 106 47 STOCKHOLM
FAX 08-20 50 21, TELEFON 08-690 90 90